

فصلنامه پژوهش‌های دانش‌انظامی، سال بیست‌و‌چهارم، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۱

صص ۱۴۵-۱۱۶

نظام آینده‌پژوهی راهبردی نیروی انتظامی^۱

عظیم علیزاده^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: حوزه محیطی نیروی انتظامی به‌واسطه فناوری‌های نوپدید، بسیار پیچیده، مبهم، دارای عدم قطعیت و پویا است و باید علاوه بر توانایی مدیریت تغییرات تدریجی، گسستگی‌ها را به سرعت تشخیص و مدیریت نماید. پاسخگویی به شرایط جدید نیازمند سازمانی پویا، منعطف و دارای توان تصمیم و عکس‌العمل سریع در برابر شرایط متغیر محیطی است و این امر به‌طور محسوسی بر ثبات سیستم سیاسی و محبوبیت حاکمیت اثر می‌گذارد.

روش: در این پژوهش از روش‌های کمی و کیفی (آمیخته‌اکتشافی) جهت تحقق اهداف پژوهش، با مرور نظام‌مند منابع و انجام مصاحبه‌های عمیق با ۱۲ نفر از صاحب‌نظران و خبرگان، عناصر نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی استخراج شد. در فاز بعد، به اعتباریابی مؤلفه‌ها و فعالیت‌ها و تعیین اهمیت آنها به کمک میانگین رتبه‌ی و معادلات ساختاری با دریافت نظرات ۲۴ نفر از خبرگان مجرب پرداخته شده است. میزان آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تحقیق به ترتیب معادل ۰/۷۴۲ و ۰/۷۸۲ است.

یافته‌ها: در یافته‌های تحقیق به ارائه فرایند، مؤلفه و فعالیت‌های نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی و رتبه‌بندی آنها در فرایند ورودی در مؤلفه پویایی و پایش، فرایند پردازش در مؤلفه تحلیل و تفسیر، فرایند پردازش در مؤلفه تحلیل و تفسیر و فرایند بازخورد در مؤلفه پیام‌دسنجی پرداخته شد. فعالیت‌های نظام آینده‌پژوهی در مؤلفه‌های مختلف شامل: پویایی و پایش حرفه‌ای، تحلیل عوامل کلیدی، تحلیل پیشران‌ها، تحلیل علی‌لایه‌ای، شناسایی و تحلیل علایم ضعیف تغییر، توسعه قابلیت‌های آینده (تجهیزات، آموزش، دکترین، سامانه، ساختار و فرایند) و ... هستند.

واژگان کلیدی: نظام، آینده‌پژوهی راهبردی- نیروی انتظامی،

۱ این مقاله مستخرج از طرح تحقیقاتی با عنوان ارائه نظام آینده‌پژوهی نیروی انتظامی می‌باشد.

۲ دکتری مدیریت راهبردی آینده‌پژوهی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مقدمه

دین مبین اسلام، اهمیت بسیاری برای دوراندیشی قائل است و امیرالمومنین حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: ثَمَرَةُ الْحَزْمِ السَّلَامَةُ؛ دستاورد دوراندیشی سلامت است. (سیدرضی، حکمت ۱۸۱) نیروی انتظامی، نه تنها سعی دارد به نظام سیاسی در تصمیم‌گیری‌های حساس و حیاتی کمک کند، بلکه باید زمینه‌ها و بسترهای آسیب، تهدید و بحران در کشور را چه از داخل و چه از بیرون مورد شناسایی قرار داده و برای رفع آنها، اقدام نماید. به این دلیل، آینده‌نگری برای پلیس حیاتی و ارزشمند است و غفلت از این مهم به واسطه حساس بودن مسایل امنیتی، ممکن است به صدمات غیرقابل جبران بیانجامد. لذا آینده‌نگری در حوزه پلیس، پاسخی به نیازهای سازمانی و فشار محیطی است که با هدف روزآمد کردن دانش اداره سازمان، سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و تدوین راهبردهای بلندمدت انجام می‌شود.

با عنایت به پیچیدگی، تغییرات سریع، پویای و عدم قطعیت‌های محیط نیروی انتظامی، پلیس نیازمند نظام آینده‌پژوهی راهبردی به‌منظور منسجم نمودن فعالیت‌های آینده‌پژوهانه به‌منظور پوشش محیطی، تحلیل روندها، تحلیل پیشران، شناسایی علائم ضعیف تغییر و غیره با هدف پشتیبانی از تصمیم‌مدیران راهبردی ناجا در جهت ارتقاء هوشمندی راهبردی است. با توجه به نیاز فرماندهان به تصمیمات سریع و به‌موقع، محیط جغرافیای وسیع، اطلاعات گسترده مرتبط و غیر مرتبط، مأموریت‌ها و وظایف مهم، گسترده و متنوع نیروی انتظامی و زمینه‌های بهبود فراوانی در حوزه برنامه‌ریزی ناجا، در راستای شناسایی تحولات و تهدیدات محیطی اعم از جرائم فضای مجازی، تحولات در حوزه امنیت اخلاقی، تحولات ناشی از تحریم‌های اقتصادی، برگزاری انتخابات و غیره، ناجا نیازمند به‌نظام آینده‌پژوهی راهبردی است تا پیوندی میان آینده‌پژوهی و طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی و جهت‌گیری‌های سازمان بوجود آید.

پیشینه و مبانی نظری

مقصود از پیشینه تحقیق این است که پشتوانه و زمینه‌ای برای پژوهش فراهم آورد و پلی بین پروژه تحقیقاتی و وضع فعلی باشد که بتواند شناخت بیشتری درباره موضوع مورد تحقیق و الزامات آن در آینده، ایجاد کند. (عرفانی‌راد، ۱۳۹۴: ۱۲)

جدول شماره ۱- بررسی پیشینه تحقیق

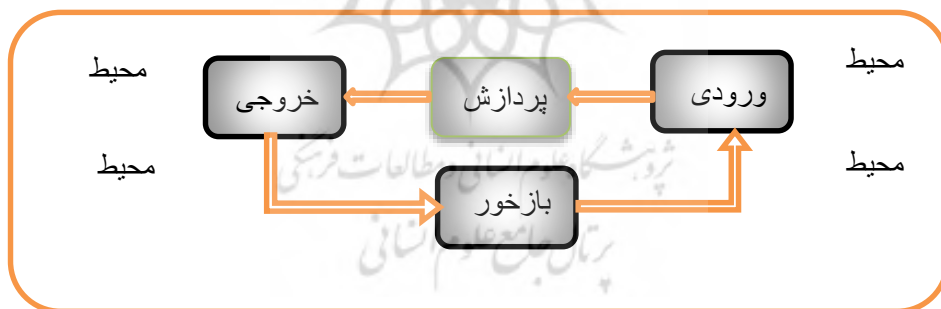
ردیف	عنوان	ماهیت	محقق	نتیجه و توضیحات
۱	درآمدی بر روش شناسی مناسب آینده پژوهی با رویکرد امنیت داخلی	مقاله	از گلی و پورجباری	شناخت صحیح و جامع روش‌ها و فنون آینده پژوهی و گزینش مطلوب آنها برای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بر اساس روش شناسی‌های پاپر با رویکرد امنیت داخلی
۲	طراحی نظام آینده پژوهی (مطالعه موردی: ناجا)	مقاله	نجفی و همکاران	ارایه مؤلفه‌ها و عناصر نظام آینده پژوهی
۳	نقش آینده پژوهی در امور پلیسی	مقاله	وطن‌پور	می‌تواند در شناخت برخی مؤلفه‌های نظام آینده پژوهی راهبردی ناجا مؤثر باشد
۴	اصول و مبانی آینده-پژوهی انتظامی	مقاله همایش ملی	حجازی	می‌تواند در شناخت برخی مؤلفه‌های نظام آینده پژوهی راهبردی ناجا از آن بهره‌برداری نمود
۵	چند پروژه شامل: دیدبانی محصولات صنعتی، روند پژوهی، اولویت‌گذاری پابرجا، سناریونویسی و غیره	پروژه	پدرام و همکاران	گزارش‌های راهبردی به‌منظور سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در حوزه‌های راهبردی دفاعی بر اساس نتایج پروژه‌ها

با بررسی پیشینه‌های تحقیق، مشاهده می‌شود بجز ردیف دوم، هیچ یک از تحقیقات پیشین به صورت مستقیم به تبیین نظام آینده پژوهی راهبردی نیروی انتظامی نپرداخته‌اند. اما از روش‌شناسی، نتایج و یافته‌های آن می‌توان بهره برد. مؤلفه‌ها و فعالیت‌های نظام آینده پژوهی راهبردی ارائه شده در این تحقیق با کلیه تحقیقات و مطالعات قبلی متمایز است.

مبانی نظری

سیستم باز، سیستمی است که با محیط خود در کنش است و تلاش می‌کند محیط را شکل دهد، با این که در احاطه محیط قرار دارد. سیستم باز در پایه‌ای‌ترین حالت خود به شکل ورودی، پردازش، خروجی و بازخورد نشان داده می‌شود که در داخل یک محیط قرار دارد و هر عاملی که کنترل آن کمتر باشد، بیشتر تحت تاثیر محیط است. (2007 O,Conne,)

شکل شماره ۱- عناصر پایه سیستم باز

موفقیت نیروی انتظامی را در زمان اقدام، می‌توان براساس میزان آگاهی آن از وضعیت محیط عمل و عناصر مداخله‌گر در آن پیش‌بینی کرد. همین‌طور میزان آگاهی وضعیتی واحد می‌تواند سنجه‌ای در ارزیابی درستی تصمیمات باشد. بدون آگاهی وضعیتی، گویی درستی یا نادرستی تصمیمات در هاله‌ای از ابهام قرار می‌گیرد. هرچه ریسک

تصمیمات و اقدام سازمان بالاتر باشد، ساختارهای مربوط به جمع‌آوری داده‌ها و آگاهی از وضعیت نیز ضروری‌تر جلوه می‌کنند. به همین دلیل نیز در سازمان‌های امنیتی ساختارها و عادت‌های توجه به محیط و جمع‌آوری داده‌ها از وضعیت محیط شکل گرفته است. اصولاً ساختارهایی چون اطلاعات، اطلاعات عملیات براساس این درک، معنا پیدا می‌کنند و شناسایی عملیاتی همه نشانگر ضرورت توجه به کسب داده و آگاهی از وضعیت است. (یزدانی، ۱۳۹۵، ۲) حوزه محیطی نیروی انتظامی در ناآرامی‌ها و چالش‌های آینده به‌واسطه فناوری‌های نوپدید، عملیات پیچیده و ترکیبی بسیار پیچیده، مبهم، دارای عدم قطعیت و پویا است. پاسخ‌گویی به شرایط جدید نیازمند سازمانی پویا، منعطف و دارای توان تصمیم و عکس‌العمل سریع در برابر شرایط متغیر محیطی است. هرچه قابلیت‌های نیروهای انتظامی بیشتر باشد و بتواند خطرهایی که امنیت فردی و جمعی را تهدید می‌کنند را زودتر کشف کند و به شهروندان این اطمینان خاطر را بدهد که توان تأمین امنیت آنها را دارد به میزان مشروعیت و محبوبیت خود می‌افزاید و این امر به‌طور محسوس بر ثبات سیستم سیاسی اثر می‌گذارد. (عطائی، ۱۳۹۵، ۱). حرکت با روند تغییرات فعلی و آمادگی برای مواجهه با شرایط جدید در آینده، مستلزم رصد مداوم عوامل تاثیرگذار در محیط و شناخت آینده فعالیت‌ها است. در نگرشی وسیع‌تر، اقدام برای ساخت آینده‌ای مطلوب که در آن اهداف قابل تأمین باشد، نیازمند مطالعات آینده و توجه فرماندهان و مدیران به نتایج آن است. (ابراهیمی، ۱۳۹۵). بنابراین ابهام، پویایی، پیچیدگی و عدم قطعیت محیط و لزوم سرعت عمل و انعطاف‌پذیری در برخورد با محیط به سرعت در حال تغییر و وجود تهدیدات گوناگون در کنار آسیب‌پذیری‌های متعدد، ضرورت غیرقابل‌انکاری را برای نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی داخلی رقم زده است.

وندل بل در این خصوص معتقد است: اقدام آگاهانه، بدون اندیشیدن دربارهٔ آینده امکان‌پذیر نخواهد بود. گرچه شاید بدون توجه به تصویرهای آینده، واکنش^۱ در برابر رویدادها، امکان‌پذیر باشد اما کنش^۲، بی‌تردید، میسر نخواهد بود. کنش، نیازمند پیش‌بینی است؛ چراکه مردم برای اقدام‌های خود دلایلی دارند. اقدام، در این معنا،^۳ به وسیلهٔ هدف و علت نهایی آن تعریف می‌شود. تصمیم‌گیری آگاهانه و هدفمند به دانش دربارهٔ آینده بستگی دارد (بل، ۲۰۰۳، ۱۷۰). بر اساس اندیشه ورس^۴ در حالی که تفکر راهبردی در رابطه با جستجو برای گزینه‌ها و برنامه‌ریزی راهبردی بر انجام اقدامات تمرکز دارند، آینده‌پژوهی به‌عنوان توسعه راهبرد^۵ که فرایند واقعی اتخاذ تصمیمات است، می‌تواند نقش مهمی ایفاء نماید. نگاه راسل/یکاف^۶ که برنامه‌ریزی را تصویر آینده‌ای مطلوب و ابزارهای تحقق آن می‌داند و تأکید اندیشمندان بزرگ حوزه راهبرد اعم از مینتزبرگ^۷ و گری هامل^۸ به توجه به محیط و الگوهای نوین طرح‌ریزی و نظرات دکتر مینی دهکردی که معتقد است سازمان برای به‌دست آوردن شایستگی کلیدی و تبدیل آن به مزیت رقابتی پایدار^۹ باید همیشه مراقب و هوشیار و نظاره‌گر تغییرات در محیط بوده و از توانمندی کافی برخوردار باشد تا در شرایط متغیر پیچیده، متلاطم و نبود ثبات محیطی بتواند با به اتخاذ راهبردهای مناسب اقدام نماید، نشانگر اهمیت نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نظام برنامه‌ریزی سازمان‌ها دارد.

با عنایت به اهمیت اجرا و عمل در مطالعات آینده، تعبیر ما از نظام آینده‌پژوهی راهبردی ناجا توجه توامان به حوزه نظر (آینده‌پژوهی به‌عنوان قابلیت به‌منظور شناخت آینده‌های ممکن، محتمل و مطلوب) و عمل (آینده‌نگاری راهبردی، به‌عنوان قابلیت

-
1. React
 2. Act
 3. Voros
 4. Strategic Development
 5. Ackoff Russell
 6. Mintezberg
 7. Gary Hamel
 8. Stable Competitive Advantage

منسجم و با کیفیت بالا سازمانی، جهت ایجاد و استمرار حرکت رو به جلو) است، لذا نظام آینده پژوهی راهبردی ناجا، یک نظام تفکری و توسعه‌تصمیم و راهبرد است که علاوه بر توجه به فرایند و مجموعه‌ای از روش‌ها باید به توانایی مبتنی بر مؤلفه‌های ساختاری و فرهنگی نیز توجه داشته باشد. اهمیت نظام منسجم و مدون در خصوص آینده‌پژوهی، نشان‌دهنده اهمیت و اهتمام آینده‌نگری به‌منظور جلوگیری از غافلگیری راهبردی است که می‌تواند از غفلت (درون سازمانی) و غافلگیری (متأثر از محیط) جلوگیری نماید.

تأکید نظام آینده پژوهی راهبردی نگاهی پویا به سازمان است، به این معنی که سازمان در معرض تغییرات سریع محیطی قرار دارد و باید همواره با محیط خود تطبیق یابد تا بتواند اثربخشی و موفقیت بلندمدت خود را تضمین کند. زیرا سازمان، در اثر نرخ بالای تغییر، غفلت (درون سازمان) و غافلگیری (تهدید بیرون سازمان) متأثر از تحولات محیطی و فناورانه، می‌تواند قابلیت، شایستگی و مزیت رقابتی خود را از دست بدهد. برای مواجهه‌ی پیش‌دستانه و انطباق با تغییر و تحولات محیطی و توسعه‌ی نگرش و شیوه‌های تحلیل و واکنش نظام‌مند به تغییرات خارج از سازمان، سامانه آینده پژوهی راهبردی می‌تواند با سه گام «شناخت»،^۱ «تفسیر صحیح»^۲ و «تحول»^۳ نقش مهمی در سازمان ایفاء نماید.

الگو تحقیق، چارچوبی برای استقرار نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی ارایه می‌دهد که به ارایه‌ی خطوط راهنما برای اجرای آینده‌نگاری اثربخش در حوزه اجرا کمک می‌نماید. تحقیق حاضر به‌دنبال پاسخ به سوالات زیر است:

۱. نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی چگونه است؟
۲. ورودی نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی کدامند؟

1 Sensing

2 Seizing

3 Transforming

۳. فعالیت‌های اصلی شکل‌دهنده پردازش نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی کدامند؟

۴. خروجی‌ها نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی کدامند؟

۵. بازخورد و پیامدهای نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی کدامند؟

۶. روابط و اهمیت عناصر نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی چگونه است؟ این مهم می‌تواند منافع ذیل را به ارمغان آورد:

۱. زمینه‌سازی امکان‌شناخت، تجزیه و تحلیل بهتر محیط نیروی انتظامی؛

۲. کمک به ایجاد فرایندی علمی جهت شناخت عوامل کلیدی، پیشران‌ها و عدم قطعیت‌ها، آینده‌های بدیل و غیره در سازمان پلیس؛

۳. زمینه‌سازی امکان بررسی موشکافانه و علمی تحولات سریع و پیچیده محیط راهبردی نیروی انتظامی؛

۴. زمینه‌سازی جلوگیری از بروز خطاهای ادراکی تصمیم‌گیری ناشی از ابهام و تعدد متغیرهای محیطی؛

۵. کمک به ایجاد آگاهی و دید مشترک و منسجم ساختن تلاش‌ها در حوزه پلیسی؛

۶. زمینه‌سازی تقویت رویکرد آینده‌نگر و ایجاد زمینه آمادگی برای رخدادهای محتمل؛

۷. کمک به فراهم شدن شرایط لازم برای استقرار نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی.

تعاریف

نظام مجموعه‌ای از اجزاء، عوامل و عناصر که دارای موجودیت و هویت معینی هستند و به‌طور منظم با هم پیوند یافته تا کنشی را در راستای هدف مشخصی به‌وجود آورند.

(معاونت طرح و برنامه ستاد کل نیروهای مسلح، ۱۳۹۰)

سهیل عنایت‌الله معتقد است: آینده‌پژوهی، بررسی نظام‌مند آینده‌های ممکن و محتمل و آینده مطلوب، جهان‌بینی‌ها و پشتوانه‌های اساطیری هر آینده است. (عنایت‌الله، ۲۰۰۸)

وندل بل معتقد است، آینده‌پژوهی حوزه‌ای است که تفکری نظام‌یافته و صریح در مورد آینده‌های بدیل دارد. برداشتن پرده‌های ابهام از آینده، آشنا ساختن بیش از پیش ما با گزینه‌های محتمل آتی و افزایش میزان استیلاي انسان بر آینده، اهداف این حوزه پژوهشی به‌شمار می‌آیند. (بل، ۲۰۰۳، ۲). آینده‌پژوهان، آینده‌های بدیل (آینده‌های ممکن^۱، محتمل^۲ و مرجح^۳) را می‌کاوند. کشف یا ابداع، آزمودن و ارزیابی و پیشنهاد آینده‌های ممکن، محتمل و مرجح، اهداف آینده‌پژوهی به‌شمار می‌آیند. آینده‌پژوهان می‌خواهند بدانند که کدام پدیده‌ها امکان‌پذیر هستند (آینده‌های ممکن)، احتمال بروز کدام پدیده‌ها بیشتر است (آینده‌های محتمل) و کدام پدیده‌ها باید روی دهند (آینده‌های مرجح). آینده‌پژوهان سعی دارند با کاوش رؤیای‌پردازانه آینده‌های ممکن، بررسی نظام‌یافته آینده‌های محتمل و ارزش‌یابی اخلاقی آینده‌های مرجح، انگاره‌هایی نو و بدیل از آینده بیافرینند. (همان: ۹۶)

پنتی مالاسکا^۴ آینده‌پژوهی را یک دانش ارزش‌بنیان می‌داند و معتقد است که آینده‌پژوهی بدیل‌های گوناگون را در نظر گرفته و کنش‌گرانه آینده‌ی مطلوب خود را تصویر می‌کند. این دانش تلاش می‌کند تا با آشکار کردن دورنماهای ممکن و پیامدهای تصمیم‌های متفاوت، به مطالعه و ارتقای ارزش‌ها و رویه‌ها بپردازد. (مالاسکا، ۲۰۰۳، ۷). آینده‌پژوهی دانش و معرفت‌شکل بخشیدن به آینده، به شیوه‌ای آگاهانه، عاملانه و پیش‌دستانه است و انسان را از غافلگیری در برابر توفان سهمگین تغییرات و پیشرفت‌های سرسام‌آور محافظت می‌کند. در آینده‌پژوهی، همواره سخن از آینده‌ها است و

-
1. Possible futures
 2. Probable futures
 3. Preferable futures
 4. Pentti Malaska

آینده‌پژوهان باور دارند که فرا روی هر فرد، سازمان و یا جامعه‌ای، آینده‌هایی متفاوت وجود دارد و آینده‌ی مطلوب را باید طراحی و معماری کرد. آینده‌پژوهی دانشی است که به انسان می‌آموزد چگونه به مصاف آینده‌های مبهم برود و در این رویارویی دستخوش کم‌ترین دشواری شده و بیشترین سود را به چنگ آورد. آینده‌پژوهی دانش و رویکردی اسرارآمیز و جادویی برای اظهارنظر پیرامون آینده نیست، حتا توجه انسان به آینده را خردورزانه‌تر و در نتیجه موفقیت‌آمیزتر می‌سازد. در تعریف دیگری آینده‌پژوهی را پژوهش به‌منظور شناخت احتمالات و مؤلفه‌های کلیدی آینده، تصویرسازی از آینده‌های مطلوب و ارایه تجویزهای کارآمد برای تعیین اقدامات مورد نیاز برای رسیدن به آینده مطلوب و ترسیم چشم‌انداز آرمانی است (پدرام، ۱۳۹۴، ۱۹).

آینده‌پژوهی شاخه‌ای از علم و فناوری است که با کشف و طراحی آینده و شکل بخشیدن به دنیای مطلوب فردا سروکار دارد. آینده‌پژوهی دانش و معرفت شکل بخشیدن به آینده، به شیوه‌ای آگاهانه، عاملانه و پیش‌دستانه است که انسان را از غافلگیری در برابر توفان سهمگین تغییرات و پیشرفت‌های سرسام‌آور آینده محافظت می‌کند. (ملکی‌فر، ۱۳۸۴، ۱۹). آینده‌پژوهی را «علم و هنر کشف آینده و شکل بخشیدن به دنیای مطلوب فردا» عنوان می‌نمایند. (ملکی‌فر و همکاران، ۱۳۸۵، ۱۴). آینده‌پژوهی فرآیندی است برای تصمیم‌گیری‌های بهتر، با نگاه به افق‌های دور و می‌تواند در حل و فصل مسایل پیچیده‌ی جامعه و هم‌چنین در ساختن آینده به کار آید. آینده‌پژوهی در زمره‌ی فناوری‌های نرم قرار می‌گیرد (ملکی‌فر، ۱۳۸۴، ۱۴).

قربانی معتقد است، آینده‌پژوهی در مفهوم نوین خود، دانش - فناوری نوپدید است که با هدف پیش‌بینی و خلق مطلوب‌ترین آینده‌های ممکن، از مجموعه‌ی وسیعی از ابزارها و روش‌های علمی و حتی هنری بهره می‌برد. این حوزه آن‌چنان پر دامنه و وسیع است که در بخش‌های مختلف علمی، فناوریانه، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و حتی اعتقادی و مذهبی کاربرد پیدا کرده است. به دیگر سخن، این شاخه‌ی دانشی به

عنوان حوزه‌ای میان رشته‌ای، دربرگیرنده‌ی مجموعه تلاش‌هایی برای ارایه تصاویر و بدیل‌هایی از آینده است که عمدتاً با استفاده از تحلیل منابع، الگوها و علل تغییر صورت می‌پذیرد. تبیین این که تغییر یا تغییرات امروز بر واقعیت فردا چگونه تاثیر خواهد گذاشت بازتابی از فعالیت‌های آینده پژوهانه است. (قربانی، ۱۳۹۳، ۱).

خزایی در تعریف آینده‌پژوهی بیان می‌نماید: آینده پژوهی دانش و معرفت شکل بخشیدن به آینده به شیوه ای آگاهانه، عملانه و پیش‌دستانه است. این علم انسان را از غافلگیری در برابر توفان سهمگین تغییرات و پیشرفت‌های سرسام آور محافظت می‌کند. این دانش به انسان می‌آموزد که چگونه آینده ای مطلوب را برای خود، سازمان و یا جامعه ترسیم کند. (خزایی، ۱۳۸۸: ۴) خزایی و همکاران در تعریفی ساده بیان می‌دارد: «آینده پژوهی» عبارت است از دانش مطالعه‌ی آینده‌های ممکن و تلاش ارزش‌مدار برای خلق هوشمندانه‌ی آینده مطلوب. (خزایی و همکاران، ۱۳۹۳، ۱۵). آینده‌پژوهی آمیزه‌ای از علم و فناوری است. هنگامی که آیندپژوه به بررسی آینده‌های محتمل و مرجع می‌پردازد، روشی علمی را اتخاذ می‌کند و هنگامی که به طراحی آینده بر اساس روش‌های عقلانی می‌پردازد، در قالب گونه‌ای از فناوری اجتماعی وارد شده است. (خزایی، ۱۳۸۸: ۵۵) آینده پژوهی مشتمل بر مجموعه تلاش‌هایی است که با استفاده از تجزیه و تحلیل منابع، الگوها و عوامل تغییر و یا ثبات، به تجسم آینده‌های بالقوه و برنامه‌ریزی برای آنها می‌پردازد. آینده پژوهی منعکس می‌کند که چگونه از دل تغییرات امروز، واقعیت فردا تولد می‌یابد. (محمودزاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۴)

مؤلفه‌های سازنده‌ی آینده

جیمز دیتور^۱ یکی از آینده‌پژوهان برجسته، آینده را حاصل برهم کنش چهار عامل ذیل می‌داند (Dator, 1996): روندها^۲، رویدادها^۳، تصاویر^۴ و اقدام‌ها^۵. بی‌شک روند و رویداد شناخته‌شده‌ترین واژه‌های آینده‌پژوهی هستند، که بر دو ویژگی آینده متمرکز هستند. روند «تغییرات منظم در داده‌ها یا پدیده‌ها در خلال زمان» است. روندها از گذشته آغاز می‌شوند و تا آینده ادامه می‌یابند. اما رویدادها برخلاف روندها حاصل یک اتفاق یا حادثه هستند، که به‌شدت بر روندها و به‌طور کل بر آینده تأثیر می‌گذارند. تصاویر حاصل برداشت یا خواست افراد و گروه‌های گوناگون در مورد آینده است. و در نهایت، اقدامات که بر اساس تصاویر بازیگران مختلف از آینده شکل می‌گیرد. تصاویر به صورت‌های گوناگونی انتشار می‌یابد، از جمله در سخنرانی‌ها، گفتگوها و سناریوهایی که از طرف بازیگران تهیه می‌شود.

چارچوب‌های آینده‌پژوهی

تاکنون دیدگاه‌های مختلفی درباره چارچوب آینده‌پژوهی از سوی آینده‌پژوهان ارائه شده است. این چارچوب‌ها با وجود برخورداری از مؤلفه‌ها و عناصر مشترک در مواردی از یکدیگر متفاوت می‌باشند در جدول شماره ۲ عناصر اصلی چارچوب‌های آینده‌پژوهی شامل چارچوب هاینر و بیشاب، وُرس، اسلاتر، گوده، پوپر، ساریتاس، مارتین، مایلر، ریجر، هورتون، ساتو، عنایت‌اله و ... به شرح زیر ارائه شده است.

جدول شماره ۲- جمع‌بندی ابعاد، مؤلفه‌ها و زیر مؤلفه‌ها از منظر برخی اندیشمندان آینده‌نگاری (محقق)

ردیف	فراپند	فعالیت‌ها

1. J. Dator
2. Trends
3. Events
4. Images
5. Actions

چارچوب اسلایتر	ابعاد	سنجش پیامدهای اقدام‌ها و تصمیم‌ها		هشدار و هدایت پیشدستانه		راهبردپردازی کنش‌گرایانه	سناریوپردازی
	مؤلفه	سنجش پیامدهای اقدام‌ها و تصمیم‌های کنونی		آشکارسازی و جلوگیری از مشکلات پیش از پدیدار شدن آن‌ها		توجه به نیازهای کنونی آینده‌های ممکن	تصویرسازی از آینده‌های مرجح و مطلوب
کورسا	ابعاد	توصیف مرحله‌ی کنونی	ملاحظه‌ی چشم‌انداز مشترک	شناسایی کلان روندها	شناسایی نشانک‌های ضعیف	ساختن سناریوها	تدوین راهبرد مبتنی بر سناریوها

ادامه جدول شماره ۲- جمع‌بندی عناصر آینده‌نگاری (محقق)

چارچوب	فرآیند	فعالیت‌ها						
		ابعاد	چارچوب سازی	پوشش	پیش‌بینی	چشم‌اندازسازی	برنامه‌ریزی	اقدام
چارچوب هاینز و بیشاپ	ابعاد							
	مؤلفه	جهت‌گیری تیم‌ها، طرز فکرها و اهداف	پوشش کل سامانه، بافتار	پیش‌بینی، عدم قطعیت و بدیل‌ها	تفکر درباره پیامدهای ناشی از پیش‌بینی	توسعه راهبرد و چشم‌انداز	کاربست نتایج، توسعه دستورالعمل‌ها	
	زیرمؤلفه	تعیین مرزها و قلمرو فعالیت آینده-نگاری	پایش محیط خارجی شناسایی روندهای	احتمالات مبتنی بر آینده‌های ممکن، محتمل و	انتخاب و تصمیم‌گیری درباره آینده مرجح، شناسایی	بررسی وضعیت موجود و مطلوب طراحی	توسعه ارتباطات با مدیریت تغییر مدیریت عملکرد	

		تعیین مسائلی کلیدی تعیین اولویت‌ها و درجه‌بندی موضوعات	مطالعه‌ی تاریخ. مشورت با افراد صاحب‌نظر	مرجح. اولویت‌بندی احتمالات به منظور سازماندهی و کسب آمادگی برای آن و همگامی با آن	پیامدها، گمانه‌های چالش‌آفرین و تفکر چشم‌انداز محور	اهداف و راهبردها برای دستیابی به آینده مطلوب
--	--	--	---	---	---	--

ادامه جدول شماره ۲- جمع‌بندی عناصر آینده‌نگاری (محقق)

ردیف	فرایند	فعالیت‌ها					
چهارم	ابعاد	پیش آینده‌نگاری	آینده‌نگاری			پسا آینده‌نگاری	
	مؤلفه	تصمیم و آماده‌سازی	انتشار نتایج آینده‌نگاری	توافق بر گزینه‌های محتمل	تحلیل راهبردی	طراحی فرآیند آینده‌نگاری	تصمیم‌گیری انجام پژوهش یا ایجاد فناوری
	زیرمؤلفه	بررسی منابع ایجاد تعهد اولویت‌بندی اتخاذ	انتخاب نهایی مخاطبان هدف تعیین بهترین	تعریف چشم‌انداز از آینده انتخاب گزینه‌های	ارزیابی گزینه‌های مختلف تخصیص منابع و	تعیین اهداف تعیین گزینه‌ها ذینفعان مخاطبین	تعریف برنامه و جهت‌گیری ایجاد سلسله مراتبی از

		سیاست علم و فناوری	ابزار انتشار نتایج	فاز تحلیل راهبردی اتخاذ راهبرد برای پیگیری گزینه‌های انتخابی	بررسی هزینه فایده	نتایج آینده-نگاری تقویت تعهد مشارکت عمومی تعیین رویه	اهداف اتخاذ راهبرد بازخورد گیری و ارزیابی متناوب نتایج بیان مشروح برنامه‌ها
--	--	--------------------	--------------------	--	-------------------	--	---

ادامه جدول شماره ۲- جمع‌بندی عناصر آینده‌نگاری (محقق)

نوع پژوهش	فرایند	فعالیت‌ها					
		ابعاد	داده آوری	آینده‌نگاری اصلی		برون داد	استراتژی
چارچوب ورس	مؤلفه	بررسی آینده ممکن (چه چیز رخ می‌دهد؟)	تحلیل	تفسیر (واقعیت رویداد چیست؟)	دورنما سازی (چه رخ خواهد داد؟)	توسعه گستره‌ی گزینه‌ها	سیاست‌گذاری توسعه راهبردی
	زیر مؤلفه	جمع آوری اطلاعات آگاهی‌های استراتژیک	فراهم نمودن مقدمات تحلیل‌های عمیق‌تر	تحلیل‌های عمیق‌تر به منظور پی‌بردن به ساختارها و بینش‌های عمق	ایجاد واقعی دیدگاه‌هایی در خصوص آینده‌های بدیل به صورت صریح	توسعه پیشن بین بخشی	برنامه‌ریزی راهبردی

	ابعاد	پیش آینده‌نگاری	بکارگیری	ایجاد تصویر از آینده	اجرا	تجدید و اصلاح
چارچوب‌های مؤلفه	مؤلفه	تعیین قلمرو طرح‌ریزی اداره پروژه‌ها	یافتن و گردآوری ذینفعان، خبرگان دیگر عوامل پروژه	جمع‌آوری اطلاعات و خلق دیدگاه‌ها در مورد آینده‌های ممکن تحلیل پیشنهادات و ترکیب دانش و رسیدن به ادراک مشترک	پیاده سازی ساختار سازی	بازخورد گیری و ارزیابی دوره‌ای

تحلیل چارچوب‌های آینده‌نگاری

با توجه به نزدیکی تعریف و چارچوب آینده‌پژوهی راهبردی از نگاه ریچارد اسلتر با تعریف و چارچوب هاینز و بیشاب، این دو چارچوب با مؤلفه‌های چون سنجش پیامدهای اقدام‌ها و تصمیم‌ها، هشدار و هدایت پیش‌دستانه، راهبردپذیری و سناریوپردازی در چارچوب اسلتر و چارچوب‌سازی، پویش، پیش‌بینی، چشم‌اندازسازی، برنامه‌ریزی و اقدام در چارچوب هاینز و بیشاب، از جامعیت مناسبی در خصوص مسائل بلندمدت برخوردار است و به‌صورت عمومی می‌توان برخی از عناصر را در نظام آینده‌پژوهی راهبردی استفاده نمود. در چارچوب گوده توجه بسیاری به هم‌گرایی و هم‌پوشانی آینده‌پژوهی و راهبرد شده است و معتقد است که ترکیب سناریونویسی برای برنامه‌ریزی راهبردی باعث هم‌افزایی‌های عظیم و استعدادی میان آینده‌پژوهی و راهبرد است. چارچوب وُرس شامل فرایند عمومی تری برای آینده‌پژوهی راهبردی می‌باشد، که نگاه کلان‌تر و جامع‌نگرتری را در این حوزه دنبال می‌کند. با توجه به اینکه در الگوهای راهبردی، باید اصل تمرکز و توجه به الویت‌ها را مد نظر

قرار داد، این چارچوب در خصوص حوزه‌های راهبردی مانند تحقیق حاضر، بسیار مفید و سودمند خواهد بود.

در چارچوب آینده‌پژوهی ساریتاس، با توجه به تعریف توانایی برای آینده‌پژوهی و رویکرد موسع وی، در مقام استقرار نظام آینده‌پژوهی راهبردی توجه به محورهای ساریتاس اعم از بافت، محتوی و فرآیند، می‌تواند راهگشا باشد. چارچوب عمومی آینده‌پژوهی مارتین، به‌علت بسامد بالا و توجه آینده‌پژوهان به این دسته‌بندی قابل بهره‌برداری است. چارچوب آینده‌پژوهی پاپر با رویکردی فرایندی و مانند تحقیق عملی به‌صورت مستمر به‌منظور حل مسائل آینده‌پژوهی راهبردی توجه دارد که در تدوین عناصر نظام آینده‌پژوهی راهبردی می‌تواند مؤثر و سودمند واقع شود. ابعاد چارچوب آینده‌پژوهی هورتون شامل داده‌آوری، آینده‌نگاری و برون‌داد و مؤلفه‌های چارچوب شامل گردآوری، دسته‌بندی و تلخیص اطلاعات موجود معطوف به آینده، روندها، ایده‌ها، نشانه‌های زود هنگام و شگفتی‌سازها، تفسیر اطلاعات، جذب و ارزیابی یافته‌های و رویکرد افزایشی ارزشی مراحل در چارچوب نظام تحقیق حاضر مورد توجه است. از چارچوب سهیل عنایت‌اله به‌خصوص تعمیق در موضوعات با تحلیل علی لایه‌ای مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. برخی از مؤلفه‌های چارچوب کوسا شامل: ۱- توصیف مرحله‌ی کنونی، ۲- ملاحظه‌ی چشم‌انداز مشترک، ۳- شناسایی کلان روندها، ۴- شناسایی نشانک‌های ضعیف، ۵- ساختن سناریوها، ۶- آماده‌سازی راهبردهای اقدام برای سناریوها و ۷- برنامه‌ریزی مورد توجه نظام ارائه شده قرار دارد. لذا در طراحی و ارائه نظام آینده‌پژوهی راهبردی، رویکردی ترکیبی اتخاذ شده است. بر اساس اقتضائات حوزه پلیس، در طراحی نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی از عناصر، فرایندها و فعالیت‌های چارچوب‌های مختلف به‌صورت ترکیبی بهره‌برداری شد.

اقتضائات حوزه مأموریت و کارکردی نیروی انتظامی

۱. حریف و دشمن محور بودن برنامه‌ها و فعالیت‌ها؛

۲. توجه و اهمیت شناخت حریف و دشمن برای دستیابی به فرض‌ها و برنامه‌ها؛
۳. رویکرد بدبینانه به بروز تهدید و آمادگی دائم؛
۴. لزوم توجه به اسناد بالادستی حوزه انتظامی؛
۵. وابستگی و تأثیرات متقابل میان بخش انتظامی و حوزه‌ی عمومی جامعه و توجه به ملاحظات اجتماعی در تصمیمات بخش انتظامی؛
۶. لزوم داشتن دید جامع و سیستمی و توجه هم‌زمان به مسایل از منظرهای گوناگون؛
۷. لزوم توجه به دوره‌های تاریخی مختلف در خصوص مسائل؛
۸. لزوم آمادگی طرح‌های اقدام برای پاسخگویی عملیاتی به چالش‌ها و تهدیدها؛
۹. اهمیت شناخت دقیق و تعمیق در آن به منظور طرح‌ریزی اثربخش به منظور پیچیدگی، عدم قطعیت و ابهام در محیط انتظامی؛
۱۰. توجه جدی به روزرسانی تحلیل‌ها متناسب با دریافت مسایل جدیدتر و به‌روزتر آینده‌های بدیل؛
۱۱. لزوم توجه هم‌زمان به روندهای بلندمدت و رویدادهای شگفتی‌ساز و اهمیت ویژه نشانه‌های ضعیف و شگفتی‌سازها.

روش

این پژوهش با عنایت به موضوع تحقیق، که به دنبال حل نیاز و مشکلی شناخته شده یعنی طراحی نظام آینده پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی است تا مبنای برای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در حوزه انتظامی شود و نتایج آن به اتخاذ تصمیم‌گیری مناسب کمک نماید، از منظر هدف یک تحقیق کاربردی است زیرا هدف از تحقیق کاربردی^۱ به دست آوردن دانش لازم برای تهیه ابزاری است که به وسیله آن نیازی مشخص و شناخته شده برآورده می‌شود. (خاکی، ۱۳۹۲، ۷۳). از طرفی، تحقیق پیش رو توسعه‌ای^۲ نیز هست زیرا در تحقیق توسعه‌ای فرایند شناسایی یک نیاز یا استعداد،

1. Applied Research

2. Research & Development.

پیدایش یک اندیشه یا آفرینشی تازه روی می‌دهد و همچنین بومی‌سازی تئوری‌ها و یا راهکارها و حل مسائل و تصمیم‌گیری‌ها از ویژگی‌های این پژوهش است (خلیلی شورینی، ۱۳۹۲، ۷۸). با توجه به هدف تحقیق که در پی طراحی و ارائه نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی است و می‌تواند ادبیات موضوع را در کشور توسعه دهد، از این منظر یک تحقیق توسعه‌ای نیز محسوب شود. بنابراین نوع تحقیق در این تحقیق، تحقیقی «کاربردی- توسعه‌ای» است.

از منظر روش تحقیق این تحقیق جزء تحقیق آمیخته است، زیرا مجموعه اقداماتی برای گردآوری، تحلیل و ترکیب اطلاعات کمی و کیفی در یک موضوع به منظور پاسخ به مساله تحقیق است. در تحقیق آمیخته تلاش می‌شود جنبه‌های مثبت هر دو دیدگاه کمی و کیفی را به شیوه کامل مورد توجه قرار داد. (خاکی، ۱۳۹۲، ۸۹). در این تحقیق به دلیل ماهیت موضوع مورد تحقیق از آنجا که روش‌های تحقیق کمی و کیفی به تنهایی توان مطالعه، تحلیل و بررسی مطلوب نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی را ندارند، در پژوهش حاضر از رویکرد آمیخته^۱ استفاده خواهد شد. در بخش کیفی برای گردآوری اطلاعات، از دو روش میدانی شامل مصاحبه‌نخبگی و کتابخانه‌ای بهره گرفته شد و براساس مرور نظامند منابع عناصر، مؤلفه‌ها و فعالیت‌های نظام آینده‌پژوهی راهبردی استخراج، سپس از خبرگان حوزه آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی خواسته شد تا موارد ذکر نشده و ترتیب و توالی آن نظر دهند و براساس آن و در چندین مرتبه تحلیل و بازبینی داده‌های ایجاد شده، نظام آینده‌پژوهی راهبردی با توجه به اهم عناصر، مؤلفه‌ها و فعالیت‌ها و روابط بین آن‌ها انجام شد. برای بالا بردن روایی و پایایی مصاحبه‌ها در طی چندین مرتبه سوالات طراحی، بازنگری و با توجه به نظر اساتید، تأیید نهایی شد. در روش کمی تحقیق، از طریق پیمایش خبرگی و تهیه پرسش‌نامه، برای اعتبارسنجی، تعیین اهمیت و اولویت بندی هر یک از عناصر، مؤلفه‌ها

و فعالیت‌های نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی جهت نهایی نمودن آن اقدام شد.

قلمرو زمانی تحقیق این پژوهش جهت پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق، از داده‌ها و اطلاعات ۱۰ سال پیش تاکنون استفاده می‌نماید و به افق زمانی ۱۴۱۴ توجه دارد و از منظر قلمرو مکانی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است و قلمرو موضوعی نظام آینده‌پژوهی راهبردی نیروی انتظامی است. این تحقیق دو دسته جامعه آماری داریم:

الف) جامعه اسنادی شامل: منابع، متون، تحقیقات معتبر در دسترس و دربردارنده ادبیات نظری موجود اندیشمندان در خصوص موضوع مورد تحقیق، مدارک و اسناد مرتبط با موضوع تحقیق و ب) جامعه خبرگی شامل: خبرگان آینده‌پژوهی راهبردی نیروی انتظامی، دارای تجربه کاری و تحصیلات عالی دکتری و کارشناسی ارشد رشته‌ی آینده‌پژوهی و امنیت داخلی و انتظامی و دارای مسئولیت در حوزه طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی که در مجموع ۲۴ نفر هستند. حجم نمونه اسنادی به صورت تمام شمار تمام اسناد قابل دسترسی بررسی است و حجم نمونه خبرگی، به دلیل محدودیت خبرگان آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی، نمونه‌گیری با تعقیب رویکرد تمام‌شمار دنبال خواهد شد. روش گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و میدانی و ابزارهای گردآوری داده‌ها مصاحبه، فیش‌برداری و پرسش‌نامه است. روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر در چند مرحله و با روش‌های و تکنیک‌های متفاوت مورد استفاده قرار گرفته است. در مرحله اول به منظور بررسی چارچوب‌های آینده‌پژوهی راهبردی از روش اسنادی و کتابخانه‌ای و جستجوی اینترنتی و از مرور نظام مند منابع استفاده شد و در مرحله جمع‌آوری نظرات خبرگان از پرسش‌نامه و مصاحبه استفاده شد و از تکنیک‌های آمار توصیفی و تحلیل‌های آماری آزمون میانگین رتبه‌ای فریدمن، معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزارهای Excel، Spss و S.PLS برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بهره‌برداری شده است.

در خصوص اعتبار و روایی تحقیق، ابتدا روایی پرسشنامه به صورت صوری با مقایسه گویه‌های پرسشنامه با ادبیات تحقیق و چارچوب نظری تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد و روایی محتوی بر اساس نظرات خبرگان محاسبه و در خصوص پایایی میزان دقت و اعتمادپذیری با آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید که با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و ضریب دیلون- گلدشتاین (ضریب ترکیبی) محاسبه شده است.

جدول شماره ۴- آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تحقیق

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
۷۴۲.	۷۸۲.	۳۲

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

بر اساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته از نتایج پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده عناصر، مؤلفه‌ها و فعالیت‌ها و میزان اهمیت آن از منظر خبرگان به شرح ذیل است:

جدول شماره ۵- درصد موافقت خبرگان با مؤلفه‌های اصلی نظام آینده‌پژوهی راهبردی

ابعاد	مؤلفه‌ها	کاملاً موافق	موافق	نه موافق و نه مخالف
ورودی	پویش و پایش	۸۵٪	۱۵٪	۰
پردازش	تحلیل و تفسیر	۹۵٪	۳٪	۲٪
خروجی	تصمیم‌گیری راهبردی	۹۴٪	۶٪	۰
بازخورد	پیامدسنجی	۸۴٪	۱۳٪	۳٪

در پاسخ به سوال‌های تحقیق شامل: اهمیت فعالیت‌های عناصر ورودی، پردازش، خروجی و بازخورد نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی کدامند؟ میانگین رتبه‌ای برای بررسی اهمیت عناصر ورودی، پردازش، خروجی و بازخورد نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی، به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره ۶- میانگین رتبه‌ای فعالیت‌های نظام آینده پژوهی راهبردی

شماره متغیر	میانگین رتبه‌ای	فعالیت	فرایند	عنصر
VAR 1	۸,۱۶	پوشش حرفه‌ای سایت‌ها	پوشش و پایش	ورودی
VAR۲	۸,۱۹	سامانه رویدادها		
VAR۳	۷,۰۲	سامانه خبری پلیس‌های تخصص		
VAR۴	۹,۰۶	مرکز رصد معاونت اجتماعی		
VAR۵	۸,۸۹	مرکز رصد پلیس فتا		
VAR۶	۸,۱۲	سایر بانک‌های اطلاعاتی		
VAR۷	۸,۱۶	سایت‌های خبرگزاری مرتبط		
VAR۸	۸,۴۹	نتایج تحقیقات و رساله‌ها		
VAR۹	۸,۰۲۴	رصد تحلیل‌های مراکزی چون رند، شل و غیره		
VAR۱۰	۶,۱۶	تحلیل روند		
VAR۱۱	۸,۱۹	تحلیل کنشگران		
VAR۱۲	۷,۰۲	تحلیل عوامل کلیدی		
VAR۱۳	۸,۱۶	تحلیل پیشران‌ها		
VAR۱۴	۸,۱۹	تحلیل علی لایه‌ای		
VAR۱۵	۸,۰۲۵	شناسایی و تحلیل علایم ضعیف تغییر		
VAR۱۶	۷,۱۶	شناخت و تحلیل فناوری‌های نوظهور		
VAR۱۷	۷,۱۹	تصویر از آینده مطلوب	تصمیم‌گیری راهبردی	خروجی
VAR۱۸	۷,۰۲	برنامه‌ریزی بر پایه سناریو		
VAR۱۹	۸,۱۶	سناریوهای شگفتی‌ساز		
VAR۲۰	۷,۱۹	طرح‌های راهبردی (تعیین جایگاه، شناسایی ضعف و قوت، تهدیدها و فرصت‌ها، شناسایی آسیب و چالش‌ها)		
VAR۲۱	۷,۰۲	گزارش‌های تحلیلی (پیش‌بینی زمان ظهور و وقوع رخداد‌های امنیتی و انتظامی)		

شماره متغیر	میانگین رتبه‌ای	فعالیت	فرایند	عنصر
VAR۲۲	۷,۵۵	اولویت‌گذاری و رهنگاشت تجهیزات (تشخیص فناوری‌های کلیدی، عام در حال پیدایش)		
VAR۲۳	۷,۴۸	سیاست‌گذاری		
VAR۲۴	۷,۱۴	پس‌نگری		
VAR۲۵	۷,۱۶	الزامات و ملاحظات معماری آینده		
VAR۲۶	۸,۴۹	توانایی کسب سریع اطلاعات مورد نیاز (اطلاع‌رسانی به ذی‌نفعان، تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران)		
VAR۲۷	۸,۴۵	توانایی درک تغییرات و تحولات محیطی		
VAR۲۸	۸,۱۶	بهبود تحلیل و تصمیم‌سازی راهبردی		
VAR۲۹	۸,۱۹	توانایی مدیریت عدم قطعیت	پیامد سنجی	بازخورد
VAR۳۰	۸,۱۲	ایجاد دید مشترک (ایجاد همکاری میان بخشی)		
VAR۳۱	۷,۴۵	انطباق قابلیت‌ها با شرایط محیطی		
VAR۳۲	۸,۱۶	توسعه قابلیت‌های آینده (تجهیزات، آموزش، دکترین، سامانه، ساختار و فرایند)		

ارزیابی تکوینی برازش مدل

مدل PLS بر خلاف مدل‌های مبتنی بر کوواریانس فاقد شاخص‌های برازش متعدد می‌باشد، شاخص GOF^۱ در PLS می‌تواند همانند شاخص‌های برازش کلی مدل عمل کند و از آن برای بررسی اعتبار یا کیفیت مدل PLS به طور کلی استفاده کرد. این شاخص بین یک تا صفر قرار دارد، که مقدارهای نزدیک به یک نشانگر کیفیت مناسب مدل است. GOF برابر است با میانگین هندسی متوسط شاخص افزونگی و متوسط ضریب تعیین (R²) که با استفاده از فرمول زیر محاسبه می‌گردد: (Amato, ۲۰۰۴).

1. Goodness of Fit

وتزلزل و همکاران (۲۰۰۹ : ۱۸۷)، سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به ترتیب به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نموده‌اند. (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲) در تحقیق حاضر متوسط شاخص افزونگی معادل ۰/۲۶. و متوسط ضرایب تعیین معادل ۰/۴۴. است. مقدار GOF محاسبه شده برای نظام آینده پژوهی راهبردی نیروی انتظامی برابر ۰/۳۴ است که نشان دهنده برازش قوی مدل می‌باشد.

بررسی و آزمون مدل ساختاری

آزمون مدل ساختاری با استفاده از بررسی ضرایب مسیر (Beta) یعنی اعداد روی مسیر، معنی‌داری ضرایب مسیر و مقادیر R2 یا واریانس تبیین شده، انجام می‌گیرد که نتایج به شرح جدول زیر است.

جدول شماره ۷- ضرایب مسیر در مدل آینده نگاری راهبردی امنیت داخلی

	ورودی	پردازش	خروجی	بازخورد
ورودی	-	۰/۷۷۹	-	-
پردازش	-	-	۰/۷۱۲	-
خروجی	-	-	-	۰/۸۱۴
بازخورد	-	-	-	-

علاوه بر این، میزان واریانس تبیین شده (جهت آگاهی از درصد تغییرات پیش‌بینی شده توسط هر کدام از متغیرها) برای هر متغیر پنهان به شرح است که نشان دهنده واریانس تبیین شده هر متغیر پنهان وابسته است.

جدول شماره ۸- میزان واریانس تبیین شده در نظام آینده پژوهی راهبردی

	R Square
پردازش	۰/۴۹۴
خروجی	۰/۵۴۷
بازخورد	۰/۳۹۸

داده‌های جدول فوق نشان دهنده آن است که واریانس تبیین شده پردازش ۵۰ درصد است و واریانس تبیین شده خروجی، ۵۵ درصد و واریانس تبیین شده خروجی، ۴۰ درصد می‌باشد.

آزمون معنی‌داری مسیرها به آماره t هر مسیر به شرح زیر است که ملاک معنی‌داری در اینجا اعداد بالاتر از ۱,۹۶ در سطح ۰,۰۵ و بالاتر از ۲,۵۸ در سطح ۰,۰۱ می‌باشد.

جدول شماره ۹- آماره t ضرایب مسیر در مدل نظام آینده‌پژوهی راهبردی

	ورودی	پردازش	خروجی	بازخورد
ورودی	-	۲۲/۳۴	-	-
پردازش	-	-	۱۷/۸۷	-
خروجی	-	-	-	۲۰/۲۴
بازخورد	-	-	-	-

با توجه به کمیت T بالاتر از ۱,۹۶، مرحله ورودی دارای تاثیر معنی‌داری بر پردازش و با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر (۰/۶۷۴) این تاثیر مثبت می‌باشد. همچنین پردازش دارای تاثیر معنی‌داری بر خروجی و با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر (۰/۶۲۵) این تاثیر مثبت می‌باشد. همچنین خروجی دارای تاثیر معنی‌داری بر بازخورد و با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر (۰/۷۱۲) این تاثیر مثبت می‌باشد.

در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق که نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی چگونه است؟ و بر اساس نتایج پژوهش، نظام آینده‌پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی به شرح شکل شماره ۲ ارائه می‌گردد:

شکل شماره ۲- نظام آینده پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی

نتیجه گیری

نیروی انتظامی تحت تاثیر محیطهای متلاطم و پر از آشفتگی، باید نظام برنامه ریزی خود را با شرایط محیطی منطبق نمایند و بر اساس آن منابع و اهداف خود را در بازه های زمانی مشخص سازماندهی و تعیین نمایند، لذا تشخیص و درک محیط و کسب

شایستگی پایدار برای سازمان مبتنی بر قابلیت درک و استفاده از تغییرات برای برنامه‌ریزی راهبردی در محیط‌های پیچیده، مبهم، پویا و دارای عدم قطعیت، از جایگاهی مبنایی برخوردار است. با توجه به مأموریت‌ها و وظایف مهم، گسترده و متنوع نیروی انتظامی، نیاز فرماندهان به تصمیمات سریع و بموقع، محیط جغرافیای وسیع، اطلاعات گسترده مرتبط و غیر مرتبط و تاثیرات مستقیم آن بر مردم و حاکمیت با عنایت به پیچیدگی، تغییرات سریع و پویای و عدم قطعیت‌های محیط حوزه امنیت انتظامی (۱- پیچیده شدن جرائم سازمان یافته، ۲- افزایش جرائم سایبری، ۳- وجود درگیری‌های قومی مذهبی، ۴- افزایش فعالیت مربوط به مواد مخدر صنعتی، ۵- بروز ناهنجاری فرهنگی با الگوگیری از ماهواره و ۶- افزایش روند جرائم عمومی و ...)، اجرای پروژه‌های آینده پژوهی نمی‌تواند پاسخگوی نیاز سازمان باشد و تحقق این ایده در سازمان نیازمند داشتن الگویی اجرایی برای منسجم نمودن فعالیت‌های آینده‌پژوهانه و استقرار سامانه اشراف راهبردی سازمانی است.

پیشنهادها

توجه به اشراف راهبردی در قالب نظامی منسجم مبتنی بر فرایندهای سازمانی و روش‌های نوین آینده‌پژوهی به‌منظور پویای محیطی، تحلیل روندها، تحلیل پیشران، شناسایی علائم ضعیف تغییر و... باهدف پشتیبانی تصمیم از نظام عملیاتی ناجا و اثربخشی فعالیت‌های سازمان بسیار دارای اهمیت هستند. بدون استقرار چنین نظامی، نمی‌توان از تمام مواهب آینده‌پژوهی بهره‌مند شد؛ برون‌سپاری پروژه‌های آینده‌پژوهی ممکن است در کوتاه‌مدت و برای پاسخ به یک پرسش مشخص و محدود کارگشا باشد، اما در بلندمدت نمی‌تواند سازمان را بی‌نیاز کند. لذا نیازمند نظامی هستند که پشتیبان مدیران راهبردی نیروی انتظامی بوده و موجبات ارتقاء هوشمندی راهبردی را در قالب فرایندی نظامند و منسجم پشتیبانی نماید.

سپاسگزاری: در پایان، بر خود واجب می‌دانیم که از زحمات تمام صاحب‌نظران و خبرگان نظام آینده پژوهی راهبردی در نیروی انتظامی که در این پژوهش اینجانب را یاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایم.

منابع

۱. نهج البلاغه - سید رضی. (۱۳۸۶). ترجمه محمد دشتی. انتشارات عطر آگین.
۲. اسلاتر، ریچارد. ای. (۱۳۸۵). *نواندیشی برای هزاره نوین*. ترجمه عقیل ملکی فر، احمد ابراهیمی و وحید وحیدی مطلق، تهران: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاع.
۳. پدرام، عبد الرحیم. احمدیان، مهدی. (۱۳۹۴). *آموزه‌ها و آزموده‌های آینده پژوهی*. انتشارات موسسه افق آینده پژوهی راهبردی.
۴. خزایی، سعید. (۱۳۸۸). *روش‌های آینده‌نگاری*. جلد اول، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
۵. خزایی، سعید. پدرام، عبد الرحیم. (۱۳۸۸). *راهنمای گام به گام آینده پژوهی راهبردی*، رویکردی بر رویکردها و روش‌ها. انتشارات دانشگاه صنعتی مالک اشتر.
۶. خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۲). *روش تحقیق در مدیریت*. نشر فوژان.
۷. خلیلی شورینی، سیاوش. (۱۳۹۲). *روش‌های تحقیق در علوم انسانی*. تهران: موسسه انتشارات یادواره کتاب. چاپ هشتم
۸. عرفانی‌راد، بهرام. (۱۳۹۴). *رساله دکتری تبیین رویکرد تأمین اجتماعی در دولت اسلامی و نقش آن در خنثی‌سازی تهدیدات نرم اقتصادی*، دانشکده مدیریت و برنامه ریزی راهبردی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، استادر اهنما: دکتر الیاس نادران.
۹. علی داوری و آرش رضازاده. (۱۳۹۲). *مدل سازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS*، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ اول.
۱۰. عطائی، مهدی. (۱۳۹۵). *ناجا و دشواره کنشگری در امنیت ملی*. گزارش مرکز آینده پژوهی و ایده پردازی معاونت اشراف فرماندهی ستاد کل نیروهای مسلح.
۱۱. پل کلاین. (۱۳۸۰). *راهنمای آسان تحلیل عاملی*، ترجمه حلال صدراسادات، اصغری مینایی، نشر سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران.

۱۲. قربانی، سعید. (۱۳۹۳). *آینده پژوهی و پلیس*. تهران: سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
۱۳. ملایری، فرهاد. (۱۳۹۳). *بررسی و تدوین مدل مناسب آینده پژوهی در نجا، معاونت طرح و برنامه و بودجه و امور مجلس - دبیرخانه شورای عالی تحقیقات نظری*
۱۴. ضمیری، محمود. (۱۳۹۴). *بررسی و تدوین مدل آینده پژوهی در نزا - معاونت طرح و برنامه بودجه و امور مجلس - دبیرخانه شورای عالی تحقیقات نظری آجا*
۱۵. نجفی، ابراهیم. صالحی اصل، حسین. رحیمی، غلامحسین. (۱۳۹۸). *طراحی نظام آینده پژوهی (مورد نمونه: ناجا)*، پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوازدهم، شماره اول
۱۶. وندل، بل. (۱۳۹۱). *مبانی آینده پژوهی*. ترجمه مصطفی تقوی و محسن محقق.
۱۷. وطن پور، علیرضا. (۱۳۸۹). *آینده پژوهی در امور پلیس، شیراز، مجموعه مقالات همایش ملی دانش و امنیت، جلد دوم*
۱۸. ملکی فر، عقیل. (۱۳۸۴). *الضباب آینده پژوهی*. تهران: موسسه فرهنگی انتشارات کرانه علم.
۱۹. محمودزاده، امیر. شاکریان، شهرام. شاهقلی، زهرا. (۱۳۹۲). *روش های تحلیل آینده*. اصفهان: نشر علم آفرین.
20. Slaughter RA, (1999). *Futures for the Third Millennium: Enabling the Forward View*, Prospect Media, Sydney.
21. Kousa, Tuomo. (2011). *Practicing Strategic Foresight in Government*. S. Rajaratnam School of International Studies, Nanyang(Singapore).
22. Tom O'Conner. (2007). *Foundations of Organizational Theory*, North Carolina Westleyan College, <http://faculty.ncwc.edu/TOCONNOR/417/417lect01.htm>
23. Godet, Michel. Durance, Ph. (2011). *Strategic foresight for Corporate and Rrgional Development*, DUNOD.
24. J, Dator. (1996). *Futures studies as applied knowledge*, In: Richard Slaughter (Ed.), *New Thinking for a New Millennium*, London: Routledge.

25. Inayatullah, Sohail. (2008). *Questioning the Future (Methods and Tools for Organizational and Societal Transformation)*, TamkangUniversity, 3th Ed.
26. Malaska, Pentti. (2003). *Futures and Penetration to the Futures*, ActaFuturaFennica, Helsinki, pp
27. S. Amato, V. Vinzi, & M, Tenenhaus. (2004). *A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modeling*, Oral Communtation to PLS Club France: HEC School of of , Management, March

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی